

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีไทย เป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมไทยของชาติไทย ที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ที่ได้ร่วมสร้างสรรค์และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง เป็นเอกลักษณ์อันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก, 2550, หน้า คำนำ) ดนตรีไทยยังเป็นมรดกของคนไทยทั้งชาติ มิใช่จะเป็นเพียงเครื่องมือที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังเท่านั้น แต่มรดกของไทยชิ้นนี้ เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมอันเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นชนชาติไทยด้วย (ชนิตร์ ภูภาณัจน์, 2544, หน้า 27) ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่มนุษย์ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติและพัฒนาขึ้นมาทีละน้อย จนในที่สุดได้กลายเป็นสิ่งที่สำคัญ ส่วนหนึ่งของชีวิต มนุษย์ที่เกิดมาทุกคนมีจังหวะดนตรี อยู่ในตัวพร้อมมาแล้วตั้งแต่ต้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541, หน้า 130) ดังนั้นดนตรีเป็นศิลปะที่ทำให้เกิดความยินดีความปิติ ความภาคภูมิใจ ความพึงพอใจได้มากที่สุด

นอกจากนี้ดนตรีเป็นมรดกอันล้ำค่าที่เกิดจากภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษ ซึ่งได้ร่วมสร้างสรรค์กันมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มนุษย์ใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ วิชาดนตรีเป็นวิชาหนึ่ง ที่ถูกจัดไว้ในการเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะ สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เป็นวิชาที่มีลักษณะของเนื้อหาที่ต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติ รวมทั้งต้องมีความรู้ ความเข้าใจและความซาบซึ้งเนื้อหาเป็นอย่างดี (พนม ลิ้มอารีย์, ม.ป.ป., หน้า 3)

ดังนั้นการสอนและพัฒนาความรู้ทางดนตรีให้แก่เด็ก นับว่าเป็นสิ่งที่ครูจะต้องกระทำเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักดนตรี วิชาดนตรีจึงถูกจัดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้เด็กศึกษาเทคนิคและวิธีการเล่นดนตรีอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถทางดนตรีของเด็ก ให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต อีกทั้งดนตรียังเป็นส่วนหนึ่งในการกล่อมเกลานิสาขของเด็กให้เป็นคนอ่อนโยน และมีจิตใจดี ซึ่งจะทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคมสืบต่อไป (กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, 2549, หน้า คำนำ)

จากรายงานทางวิชาการและผลการวิจัย การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าทางด้าน
ดนตรีส่งเสริมความเป็นผู้มีสุนทรียภาพพื้นฐานทางด้านดนตรีไทยแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้
ค้นพบความถนัดของตนเองและพัฒนาตนทั้งร่างกาย สมอง จิตใจและอารมณ์ ดนตรีช่วยเสริมสร้าง
พัฒนาคุณภาพคนและพัฒนาคุณภาพของชาติ (สุกรี เจริญสุข, 2544, หน้า 25) ซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของวิภา หงส์ทอง (2541, หน้า 1) ที่ได้พัฒนาชุดการสอนมินิคอร์สเรื่องการสีซออยู่เบื้องต้น
และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร เค้าอิน (2542, หน้า 1) ได้สร้างและพัฒนาชุดการสอน
ปฏิบัติ เครื่องสายไทย ที่ให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัดของตนเอง ดังนั้นการเรียนการสอนดนตรี
ให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามมุ่งหมายนั้นควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดทางทฤษฎีดนตรีของนักการศึกษาดนตรี
ที่มีความรู้ ประสบการณ์ เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ เข้าใจ และทักษะทางด้านดนตรีในเวลา
อันสั้น (พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล, 2541, หน้า 1) อีกทั้งดนตรีไทยมีคุณประโยชน์มากมายอนเนก
อนันต์ ช่วยขับเคลื่อนจิตใจที่ตึงเครียดค่าแก่การสืบทอดต่อไป (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2540, หน้า
222)

นอกจากนั้น “การปลูกฝังการรักดนตรี ควรปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย เพราะเด็กหรือเยาวชน
มีความสำคัญในการที่จะเป็นผู้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งการระมัดชอบในการ
ดำรงรักษาความสงบสุขในชาติ หากเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้รักดนตรี โดยเฉพาะดนตรีไทย
แล้ว ก็ย่อมได้รับการกล่อมเกล่าจิตใจให้สงบเยือกเย็น ใฝ่สันติเป็นคนดีของสังคม” พระราชดำรัส
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สถาบันศิลปะ และวัฒนธรรมมหาวิทาลัย
บูรพา, 2544, หน้า 1)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการ
เรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ
สติปัญญา อารมณ์และสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกในเชิง
สร้างสรรค์ สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ
ได้ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

จากความสำคัญดังกล่าวการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยทุกชนิดควรเรียนรู้และปฏิบัติให้
ถูกต้องจนเกิดทักษะที่ถูกต้อง ชิม เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่เด็กๆ สนใจและอยากเรียนรู้ การ
เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ จึงต้องมีตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพ สามารถเรียนรู้
ได้อย่างเร็วและเข้าใจง่าย ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดทักษะที่ถูกต้องในการบรรเลงชิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่อง จิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ อำเภอเมือง นครนายก จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 40 คน คัดเลือกนักเรียน 15 คน ซึ่งได้มาจากนักเรียนที่เลือกเรียนปฏิบัติจิม และเป็นห้องเรียนซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากโดยใช้ห้องเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่อง จิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมราชานุสรณ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่อง จิม ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในด้านการปฏิบัติจิมถูกต้องยิ่งขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระดนตรีสูงขึ้น

3. เนื้อหาในการศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย (จิม) ได้แก่เรื่อง ความรู้เบื้องต้นในการฝึกจิม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ

4. ระยะเวลาในการทดลอง

เริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ใช้เวลาในการทดลอง 20 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เอกสารประกอบการเรียน หมายถึง เอกสารที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง ขิม ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 ประวัติความเป็นมาและลักษณะส่วนประกอบของขิม

เรื่องที่ 2 การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย (ขิม) เบื้องต้น 1

เรื่องที่ 3 การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย (ขิม) เบื้องต้น 2

เรื่องที่ 4 ประวัติความเป็นมาเพลงลาวเสียงเทียน สองชั้น

เรื่องที่ 5 ประวัติความเป็นมาเพลงลาวดวงเดือน สองชั้น

2. ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน หมายถึง เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่อง ขิม ที่ผู้วิจัยค้นคว้าและพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. 80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่อง ขิม ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

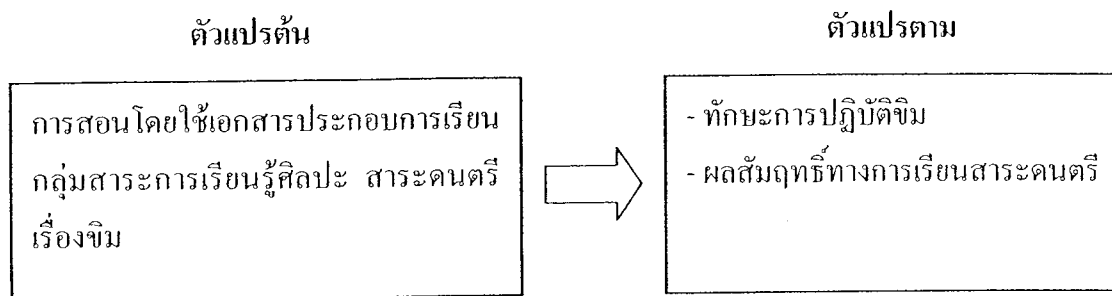
4. 80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่อง ขิม ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

5. ขิม หมายถึง เครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี ขิมถูกนำเข้ามาในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยชาวจีนนำมาบรรเลงรวมอยู่ในวงเครื่องสายจีน และประกอบการแสดงงิ้วบ้าง บรรเลงในงานเทศกาล และงานรื่นเริงต่างๆ บ้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึด ขั้นตอนและรูปแบบการออกแบบ เอกสารประกอบการเรียนของ สุนันทา สุนทรประเสริฐ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี เรื่องขิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมีทักษะในด้านการปฏิบัติขิมถูกต้องยิ่งขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระดนตรีสูงขึ้น

สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการสร้างและพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ต่อไป
2. ได้แนวทางการพัฒนาทักษะทางด้านการเล่น ขิม อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น